

8. Model alimentari: pesca

Document de treball

DIAGNOSI

Coneixement

Comparativament menor que l'equivalent terrestre, però ha millorat força els darrers anys. En general es coneix força bé el sector (llevat dels furtius), se sap quines espècies pesqueres hi ha, però encara hi ha llacunes quantitatives i etològiques importants. La creació de l'Institut Català de Recerca per la Governança del Mar (ICATMAR) l'any 2017 i la publicació dels primers resultats de la seva feina l'any 2020 ha estat millorat molt el coneixement de l'estat de les espècies comercials més rellevants i la pressió pesquera que s'exerceix. El Centre d'Estudis Avançats de Blanes-CSIC, l'Institut de Ciències el Marc-CSIC i Submón tenen llarga trajectòria, i altres centres com la Universitat de Barcelona, el CREDA o la Universitat de Girona, hi fan contribucions significatives. La Xarxa de Referència de Recerca i Desenvolupament i Innovació en Aqüicultura (XRAq) i la recent Xarxa de Recerca Desenvolupament i Innovació en l'àmbit Marítim (BlueNetCat) formada per 64 grups de recerca per coordinar i crear sinergies tota en l'àmbit de la recerca de l'àmbit marí i per transferir-ne resultats, crear innovació i promoure'n el potencial són peces claus en el coneixement de l'àmbit marí a Catalunya.

Estat i tendències

Més del 50% del litoral de Catalunya és urbanitzat, i el 80% contaminació marina és d'origen terrestre. Les pressions excessives en els hàbitats i en la pesca, més la pesca il·legal, no declarada, no reglamentada i les pràctiques de pesca destructives, han malmès molt els estocs de les poblacions de peixos, també els hàbitats que els acullen. Les captures s'han reduït més del 50% en 30 anys, ensems que la flota pesquera s'ha reduït +70%, per inviabilitat econòmica. Amb unes 220 barques actives i una aportació del 56 % dels ingressos totals, la pesca d'arrossegament (bou o ròssec) és la més destructiva, car rebutja entre el 17-33% de la biomassa que extreu.

L'impacte del canvi climàtic es comença a notar a l'ecosistema marí a Catalunya, que en estar força tensionat pot tenir una baixa resiliència. Ensems, augmenten les espècies invasores associades a un major volum de moviment i les noves característiques ecològiques.

En alguns àmbits costaners determinats també és un problema la insuficient gestió de les flotes nàutiques d'oci que malmeten els fons marins. Tanmateix, Catalunya importa +75% del peix que consumeix.

Bona part de les aigües residuals i pluvials que arriben al mar tenen encara alts continguts de substàncies tòxiques (metalls pesants, bifenils policlorats, restes de biocides industrials, de fàrmacs i també plàstics i microplàstics) que entren a la cadena tròfica. A algunes zones en

particular als entorns dels deltes els canvis de fluxos sedimentaris també impacten sobre l'ecosistema marí.

L'aqüicultura a Catalunya aporta menys del 25 % de la pesca (sense comptar les importacions) i el 60% són mol·luscs bivalves. Té problemes de sostenibilitat que la pot fer inviable: el canvi climàtic (augment de la temperatura del mar i de les tempestes i increment de l'acidificació), l'ús de peixos pelàgics per alimentar els cultius en el cas de les espècies de la part superior de la cadena tròfica, les malalties dels peixos de granja, o la generació de nutrients residuals –un aspecte que l'aqüicultura integrada multitròfica pot contribuir a resoldre.

Gairebé el 30 % dels hàbitats marins de Catalunya estan amenaçats, i comunitats com els coralls vermells o les praderies de fanerògames marines pateixen especialment la contaminació o la pressió humana..

Polítiques

El model de cogestió pesquera s'està estenent i ha permès millorar la situació d'alguns caladors gràcies a l'establiment de plans de gestió específics. Malgrat tot el volum de captures sota pla de gestió congestionats és encara petit. La gamba vermella, s'ha recuperat després d'aplicar el Pla de gestió corresponent, però espècies claus per la pesca a Catalunya com el lluç i bona part del peix blau es troben en una situació ecològica crítica degut principalment al nivell de sobreexplotació existent, la manca de selectivitat i possiblement els canvis a la cadena tròfica associada al canvi climàtic

FITES

- Reduir el consum de peix, sobretot les espècies importades de mars més llunyans i de piscicultura intensiva, així com d'aquelles que estan més sobreexplotades dels nostres entorns.
- Aturar la pèrdua de biodiversitat pesquera i el declivi de les poblacions de peixos autòctones (noms espècies) afavorint millores en la gestió introduint zones de recuperació marina, plans de gestió eficients, millores en la selectivitat i la diversificació en el consum
- Mantenir una flota pesquera artesanal que operi de manera col·laborativa per millorar la seva gestió pesquera i la rendibilitat econòmica
- Millorar el coneixement marítim i la cultura marítima a Catalunya

ACCIONS ESTRATÈGIQUES

- Impulsar, implementar i desenvolupar l'Estratègia marítima de Catalunya, per executar-la plenament, reforçant-ne el rang juridiconormatiu d'algunes disposicions clau per a la conservació.
- Ampliar el sistema de reserves naturals integrals i zones de protecció i gestió pesquera (reserves de pesca entre d'altres figures) amb vigilància efectiva

- Promoure la selectivitat pesquera (amb la regulació d'aparells i mesures de gestió) especialment en la pesca d'arrossegament, per evitar les captures sense interès comercial i reduir al màxim el rebuig i la pesca accidental d'espècies d'interès per a la conservació.
- Promoure programes de certificació de pesca sostenible, com el sistema internacional Marine Stewardship Council (MSC), i els sistemes locals —amb els logos del peix de llotja i de cogestió— i fomentar-ne el consum preferent davant dels no certificats.
- Regular i fer complir la pesca recreativa de les espècies més sensibles
- Aplicar el principi de precaució al cultiu d'espècies exòtiques, condicionant-lo a la demostració científica de l'absència d'impactes en els ecosistemes i les espècies marines.
- Reforçar el compliment de la reglamentació existent i augmentar la transparència del conjunt del sector.
- Continuar reforçant el coneixement científic de la situació marina incorporant una visió ecosistèmica a la mateixa i no només limitar-ho a les espècies d'interès pesquer.

REFERÈNCIES

Estratègia marítima de Catalunya 2030 (2018).

Un mar de canvis (CADS, 2019)

ICATMAR (2019) [Estat de les Pesqueres a Catalunya 2019 Part 1: Mètodes i Resultats](#)

Experts consultats

Josep Maria Mallarach

Lydia Chaparro

Sergi Tudela

Miquel Ortega